

SZTE ÁOK CSALÁDORVOSI INTÉZET ÉS RENDELŐ

A CSALÁDORVOSI KOMPETENCIA ÉS HELYE AZ EURÓPAI ORVOSLÁSBAN*

DR. HABIL HAJNAL FERENC

Családorvoslás az orvostudományban és az orvos-szakmai önállóság

Általános szakmai felfogás szerint egy orvostudományi ágazat akkor nyeri el önállóságát, ha működése mellett a többiektől elkülönült elméleti és gyakorlati oktatási anyaggal, oktatói követelményrendszerrel, kidolgozott és rá jellemző minőségügyi szisztémával rendelkezik. Ehhez kell hozzájárulni testületi „felépítettségének”, amely a szakma továbbvitelének alapját képező oktatási és egyéb intézményrendszer komplexitását és működőképességét feltételezi.

A általános(család-)házi orvoslás a maga mindenkori színvonalán mindig azonos volt a legősibbnek tartható orvosi tevékenységgel, annak teljességével széttagolódása előtt. Mégis, napjainkig küzd azért, hogy önálló szakmaként elismertesse magát az orvostudományi ágazatok és orvoslási szakterületek között. A helyzet hátterét kutatva mindenek előtt a családorvoslás azon sajátossága jön szóba, amely tendenciájában ellentétes az orvostudomány XIX–XX. századi fejlődésével. Ismeretanyagában ti. nem az egy-egy területen való elmélyült tudást és az ezzel összefüggő, általában gyorsan gazdagodó eszköztárral végzett gyakorlati tevékenység másoktól elkülönülését célozza meg, hanem sokféle tudományág ismereteit foglalja össze és szintetizálja művelése során. Utóbbi szükségyszerűen csak bizonyos mélységig teheti meg, mely azonban sok (a legtöbb) tudományterületre vonatkozik.

A fejlődés tehát sem ambíciójában, sem ténylegesen nem került el az általános orvoslást, sőt, több földrészen a legdinamikusabban fejlődő és legtekintélyesebb szakterületek egyike lett. Ezen fejlődés viszont éppen földrészünkön kissé egyenetlenül halad(t), országonként és egységenként (pl. volt szocialista blokk) időben és üteme szerint eltéréseket mutatott. Emlékeztet mindannyiunk számára, hogy milyen katartikus eufória járta át szakmánk és talán a teljes egészségügyi szektor

jó-szándékú szakembereit akkor, amikor az 1990. körüli rendszerváltáskor a társadalommal/gazdasággal együtt ez a – szakmapolitikához küldetése folytán mindig közelálló – szakág azt határozta el, hogy túllép az addig – tudományos szinten – általános orvoslásnak nevezett (ld. MÁOTE!) kereteken és az észak-amerikai/nyugat-európai családorvosi modellt célozza meg tevékenységében, szerepvállalásában és oktatási/utánpótlás-nevelési feladatkörében.

Akkor, teljesen érthető módon, a hazai szakemberek terminológiáját tekintve is pontosan meg akarták különböztetni az előző, a körzeti orvoslással egyenlővé vált általános orvoslást az újonnan befogadott modelltől és nyilatkozatszerűen fogalmazták meg: a „családorvoslás az általános orvosi gyakorlat optimális munkamódszere”. E definíció, bár ma sem találni benne kifogásolható, sajtóságos módon, ismét korszerűtlenné vált, az eltelt szakmai fejlődés túlhaladt rajta. Az is igaz, hogy ez a fejlődés bizonyos értelemben önmagához tért vissza és ma el kell fogadnunk a világ, köztük Európa vezető szakembereinek és szervezeteinek azon nyilatkozatait, melyek szerint az általános ill. családorvoslás teljesen azonos, egymásnak megfelelő fogalmak. A két fogalom pedig azért találkozhatott ismét, mert a szakma gyakorlásának természetes feltételévé vált a szabad orvosválasztás, az egységes törzskompetencia, a naprakész, evidencia alapú módszertan és a minőségbiztosítás általánosan elismert szükséglete. Ez egészül ki azzal az elvárt kommunikációs készséggel és gyakorlattal, mely az ellátások során minden partnerrel és a betegekkel-családokkal szemben érvényesítendő. Végül pedig hozzáadódnak a praxis menedzseléséhez szükséges ismeretek, képesség és gyakorlat, mely a klinikai jellegű ellátások teljes-körű szakszerűségére alapulhat.

A szakmai fejlődés és önmeghatározási igyekezet vezetett el az idén közzétett új definícióhoz, mely szerint az általános/családorvoslás (sic!) „olyan akadémiai és tudományos szakmai ágazat önálló tananyaggal,

* (A szerző a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesülete VIII. Kongresszusán (Balatonfüred, 2002. október 25.) elhangzott referátuma nyomán)